

Ankara İlindeki Bazı Taksi Şoförlerinin Taksilerde Sigara Yasağı Konusundaki Tutum ve Davranışlarının Değerlendirilmesi

Assessment of Attitudes and Behaviours of Taxi-Drivers in Ankara on the Smoking Ban in Cabs

Nazmi Bilir, Mahmut S. Yardım, Murat Alışık, Onur Arpat, Yahya Atalay, Batuhan Aydoğan

Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

ÖZET

Amaç: Bu tanımlayıcı çalışmada, Ankara'da bazı taksi duraklarında kayıtlı taksi şoförlerinin, Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesi Hakkında Kanun hükümleri kapsamında ticari taksilere getirilen sigara içme yasağı konusundaki tutum ve davranışlarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntemler: Altındağ ve Çankaya İlçelerindeki taksi durakları ziyaret edilerek 277 kayıtlı taksi şoförü ile yüz yüze görüşme yapılmıştır. Ayrıca kabul eden şoförlerin nefesinde karbon monoksit ölçümü yapılmıştır. Çalışma kapsamında ayrıca Altındağ ve Çankaya ilçelerindeki bazı ana yol kavşaklarında seyir halindeki taksiler gözlenmiş, şoför ve (varsa) yolcunun sigara içip içmediği belirlenmiştir.

Bulgular: Çalışma kapsamındaki 277 şoförden 177'si (%63.9) halen sigara kullanmaktadır. Sigara içen 177 şoförün çoğunluğu (108 kişi, %61.0) taksi içinde de sigara içtiğini belirtmiştir. Çalışmaya katılan şoförlerin yarısından fazlası (%55.2) takside sigara içilmesinin yasak olmasını desteklemekte, buna karşılık taksi şoförlerinin üçte birlik (%33.2) bir bölümü ise bu yasaklamaya kesinlikle karşı olduğunu belirtmektedir. Şoförler arasında başka kapalı ortamlardan adliye ve otobüs terminallerinde sigara içilmesinin yasaklanması konusuna büyük ölçüde katılım varken (%80.2 ve %73.6), kahvehanelerde ve özellikle içkili lokantalarda sigara kullanımının yasaklanması konusunda katılım daha düşük bulunmuştur (%41.5 ve %32.9). Yasaklamalar konusuna destek sigara içmeyenler arasında daha yüksektir.

Sonuç: Bulgular yasanın taksilerde sigara kullanımını yasaklayan maddesine uyumun yeterli olmadığını göstermektedir. Günlük yaşamda çok sayıda trafik polisi trafik düzenini sağlamak amacı ile görev yapmaktadır. Trafik denetimi ile görevli polislerin tütün kontrolü konusunda da yetkili ve görevli oldukları konusunda bilgilendirilmesi ve taksilerde sigara içilmesi durumunda gerekli uygulamayı yapmasının sağlanması taksilerin sigara dumanından arındırılması bakımından çok yararlı olacaktır.

(*Türk Toraks Derg* 2012; 13: 141-5)

Anahtar sözcükler: Sağlık mevzuatı, tütün kontrolü, taksi sürücüleri, sigara kullanımı

Geliş Tarihi: 07.01.2011

Kabul Tarihi: 13.06.2011

ABSTRACT

Objective: In this descriptive study, it was aimed to assess attitudes and behaviours of some taxi-drivers in Ankara on the smoking ban in cabs under the Law of Preventing the Harmful effects of Tobacco Products.

Material and Methods: Face to face interviews were done with 277 taxi-drivers by visiting taxi stations in Altındağ and Çankaya districts. Additionally, breath carbon monoxide levels were measured in some drivers after obtaining their informed consent. As a part of this study, the actual smoking status of the drivers and/or clients were recorded by observing the travelling taxis on the junctions of the main streets of the two districts of Ankara.

Results: Sixty-four percent of taxi drivers (177 of 277) were current smokers. The majority of these current smokers (108 of 177; 61.0%) reported that they also smoked in the cabs. While more than half of the respondents (55.2%) supported the smoking ban in the cabs, one third (33.2%) of the drivers strongly disagreed with this legislation. Among the taxi drivers, there was an agreement on supporting the smoking bans in certain public places like court halls and the town bus stations (80.2% and 73.6% respectively), but on the other hand, they were less supportive of the bans in cafes and restaurants, particularly serving alcoholic drink (41.5% and 32.9% respectively). Non-smoker drivers supported the smoking ban legislations more.

Conclusion: Findings showed that compliance with the items of the Law which ban smoking in the cabs, were not sufficient. In daily life many traffic policemen are responsible for the regulation of the traffic. It will be efficacious in the eradication of smoke from the cabs, if these traffic police are informed about their authorization and duty on the tobacco control, including fining the taxi drivers who ignore the smoking ban legislation.

(*Türk Toraks Derg* 2012; 13: 141-5)

Key words: Health legislation, tobacco control, taxi drivers, smoking

Received: 07.01.2011

Accepted: 13.06.2011

GİRİŞ

Türkiye sigara kullanımının en yüksek olduğu ülkelerden birisidir. Küresel Yetişkin Tütün Araştırması (KYTA) sonuçlarına göre 15 ve üzeri yaştaki yetişkinlerin üçte biri (%31.2) sigara içmektedir ve bu değerle Türkiye sigara kullanım sıklığının en yüksek olduğu ülkeler arasında Rusya'dan sonra ikinci sırada gelmektedir [1,2]. Sigara kullanımı erkeklerde kadınlara göre üç kat daha siktir (%47.9'a karşılık %15.2). Önceki çalışmalarda toplumda en fazla sigara kullananların şöförler, emniyet görevlileri ve basın mensupları olduğu, şehirlerarası otobüs şöförlerinin dörtte üçünün (%74.3), polisler ve basın mensuplarının da üçte ikisinin sigara içtiği saptanmıştır [3].

Tütün kullanımının olumsuz etkilerinin önlenmesi amacı ile çeşitli ülkelerde çabalar gösterilmekte, bu alanda yasal düzenlemeler yapılmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) de 2003 yılında kabul ettiği Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesi (TKÇS) ile uluslararası bir yasal düzenleme yapmıştır [4]. Türkiye'de 1996 yılında kabul edilmiş olan Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesi Hakkında Kanun ile ülkede tütün kontrolü konusunda önemli bir adım atılmıştır [5]. Bu yasa ile sağlık, eğitim ve kültür tesisleri ile çoğu kamu alanlarında sigara kullanımı yasaklanmış, tren, otobüs uçak gibi toplu taşıma araçları sigara dumanından arındırılmış, bütün televizyon kanallarına ayda 90 dakika süre ile tütün kullanımının zararları konusunda eğitici yayın yapma görevi verilmiş, tütün ürünlerinin reklam ve tanıtımı yasaklanmıştır. On yılı aşkın uygulama sırasında kapalı mekanlarda sigara içilmesinin yasaklanması kamuoyu tarafından benimsenmiş, geçen süre içinde uluslar arası alandaki gelişmeler de dikkate alınmak suretiyle yasanın kapsamının genişletilmesi gereği gündeme gelmiştir. Kanunun kapsamı 2008 yılında genişletilmiş ve 2009 yılının Temmuz ayından itibaren Türkiye'de ikram sektörü de dahil olmak üzere bütün kapalı alanlarda sigara kullanımı yasaklanmıştır. Bu yasa değişikliği ile 2008 yılı Mayıs ayından itibaren ticari taksilerde de sigara içilmesi yasaklanmıştır.

Yasal düzenlemenin yapılmış olması tütün kontrolü çalışmaları bakımından çok önemli olmakla birlikte yasanın toplum tarafından benimsenmesi ve yasa hükümlerine uyulması gerekmektedir. Çeşitli değerlendirmelerde toplumun tamamına yakın bölümünün yasayı genel olarak desteklediği görülmektedir. Esasen önceki çalışmalarda da toplu taşıma araçlarında sigara kullanımının yasaklanması görüşü toplumda değişik kesimler tarafından büyük ölçüde benimsenen bir görüş olmuştur. Bir çalışmada şehirler arası otobüs şöförlerinin %92'si tren ve otobüslerde sigara kullanımının yasaklanmasını uygun bulduklarını belirtmişlerdir [3]. Öte yandan Ankara'da 2008 yılı Ekim ayında 135 taksi şöfürünün katıldığı bir çalışmada şöförlerin %59.3'ünün sigara içtiği ve sigara içen şöförlerin çoğunlukla taksinin içinde sigara içtiği saptanmıştır [6].

Kapsamı genişletilmiş olan tütün kontrolü yasının ikram sektörünü kapsayan hükümleri dışındaki diğer

maddeleri 2008 yılının Mayıs ayında yürürlüğe girmiş, bu şekilde ticari taksilerde sigara kullanımı yasaklanmıştır. Gözlemlere göre önceleri uyumun oldukça yüksek düzeyde olduğu bu uygulamada zaman içinde zayıflama olduğu görüşünden hareketle, Ankara'da bazı taksi duraklarında kayıtlı taksi şöförlerinin yasa hükümleri konusundaki görüş ve uygulamalarının değerlendirilmesi amacı ile bu çalışma yapılmıştır.

GEREÇ ve YÖNTEMLER

Çalışma kapsamında toplam olarak 277 taksi şöfürü ile görüşülmüştür. Çalışmaya katılım gönüllülük esasına göre olmuştur. Ankara'daki taksi duraklarından örnek seçimi yapılmamıştır. Altındağ ve Çankaya ilçelerindeki bazı taksi durakları ziyaret edilmiş, ziyaret sırasında durakta bulunan şöförlerden çalışmaya katılmayı isteyen şöförlerle görüşme yapılmıştır. Çalışmaya katılan şöförlerin bazı sosyodemografik özellikleri ile sigara kullanım durumları öğrenilmiştir. Şöförlere tütün kontrolü yasası ile ilgili bazı sorular yöneltilmiş ve taksilerde sigara içilmesinin yasaklanması uygulaması ile ilgili bazı konulardaki tutumları da öğrenilmiştir. Tutum sorusu taksi, otobüs terminali, adliye, lokanta gibi mekanlarda uygulanan sigara içme yasağına ne düzeyde katıldıklarını beşli Likert ölçeği üzerinden belirmeleri istenerek sorulmuştur. Ayrıca kabul eden şöförlerin nefesinde karbon monoksit ölçümü yapılmıştır.

Çalışma kapsamında ayrıca Altındağ ve Çankaya ilçelerindeki bazı ana yol kavşaklarında 09.00 ile 16.00 saatleri arasında seyir halindeki taksiler gözlenmiş, şöför ve (varsa) yolcunun sigara içip içmediği belirlenmiştir. Her kavşakta 15 dakika süre ile gözlem yapılmış, daha sonra başka bir kavşakta gözlem yapılmıştır.

Çalışma kapsamında şöförlerden bilgi yüz yüze görüşme ile elde edilmiş, takside sigara içilmesi durumu ise gözlemlerle belirlenmiştir. Nefeste karbon monoksit ölçümü "Smokelyzer® Breath Carbon Monoxide (CO) Monitor" cihazı ile yapılmıştır. Ölçüm sırasında kişilere derin nefes almaları ve nefeslerini tutmaları söylenmiş, 15 saniye sonra da cihaz içine hızlıca üfleme yapmaları istenmiştir. Hijyenik koşulların sağlanması bakımından her şöför için ayrı bir ağızlık adaptörü kullanılmıştır.

Elde edilen bilgiler bilgisayar ortamına aktarılmış ve SPSS 15.0 programı ile değerlendirilmiştir. Kategorik değişkenlerin karşılaştırmasında Ki-Kare testi uygulanmıştır. Günlük içilen sigara miktarı ile nefeste ölçülen karbonmonoksit düzeyi arasındaki ilişki basit lineer regresyon analiziyle değerlendirilmiş, açıklanan varyans oranı R-Kare değeri olarak belirtilmiştir.

BULGULAR

Çalışma kapsamında çeşitli taksi duraklarında toplam 277 şöfür ile görüşülmüş, 155 şöfürde nefeste karbon monoksit düzeyi ölçülmüş ve çeşitli kavşaklarda toplam olarak 900 takside gözlem yapılmıştır.

Çalışmaya katılan şöförlerin en genci 18, en yaşlısı 71 yaşında olup yaş ortalaması 42.2 (±11.1) yıldır. Şöförlerin

yarısı (%49.0) 5 yıl ve daha kısa süreden, üçte biri de (%33.9) 20 yıl ve daha uzun süreden beri şöförlük yaptığını ifade etmiştir. Çalışma kapsamındaki şöförlerin yaş grupları ve şöförlük sürelerine göre dağılımı Tablo 1'de görülmektedir.

Şöförlerin yaklaşık yarısı (%47.7) lise ve üzeri düzeyde eğitilidir. Çalışma kapsamındaki 277 şöfürden 177'si (%63.9) halen sigara kullanmaktadır. Lise ve üniversite mezunu olan şöfürlerde sigara kullanımının daha az olduğu görülmektedir (Tablo 2). Bununla birlikte lise altı eğitim düzeyindeki şöfürlerle lise ve üzeri eğitilmiş şöfürler arasında sigara kullanım sıklığı bakımından anlamlı farklılık bulunmamıştır (Khi kare=0.114, p=0.736).

Sigara içen 177 şöfürün çoğunluğu (108 kişi, %61.0) taksi içinde de sigara içtiğini belirtmiştir. Taksidede sigara kullanımının günde 15 ve daha fazla sayıda sigara içen şöfürlerde belirgin şekilde fazla olduğu görülmektedir (Tablo 3).

Tablo 1. Taksi şöfürlerinin yaş grupları ve şöförlük sürelerine göre yüzde dağılımı, Ankara, 2010

Yaş Grubu	Şöförlük süresi (yıl)			Toplam	
	5 ve altı	6-19	20 ve üzeri	Sayı	Yüzde
18-24	92.9	7.1	-	14	5.1
25-34	19.4	46.8	33.9	62	22.4
35-44	51.2	9.8	39.0	82	29.6
45-54	81.0	6.0	13.1	84	30.3
55 +	3.6	14.3	85.7	35	12.6
Toplam	49.0	17.1	33.9	277	100.0

Tablo 2. Taksi şöfürlerinin eğitim düzeylerine göre sigara kullanım durumları, Ankara, 2010

Eğitim durumu	Sigara kullanım durumu (%)				Toplam	
	Kullanıyor	Kullanmıyor	Bırakmış	Sayı	Yüzde	
İlkokul	61.0	25.4	13.6	59	21.3	
Ortaokul	67.4	20.9	11.6	86	31.0	
Lise	64.4	21.2	14.4	118	42.6	
Üniversite	50.0	28.6	21.4	14	5.1	
Toplam	63.9	22.4	13.7	277	100.0	

Tablo 3. Taksi şöfürlerinin günde içtikleri sigara sayısına göre taksi içinde sigara içme durumu, Ankara, 2010

Günde içilen sigara sayısı	Taksi içinde sigara kullanım durumu					
	Taksidede sigara içiyor		Taksidede sigara içmiyor		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
15 ve altı	7	21.9	25	78.1	32	18.1
16 ve üzeri	101	69.7	44	30.3	145	81.9
Toplam	108	61.0	69	39.0	177	100.0

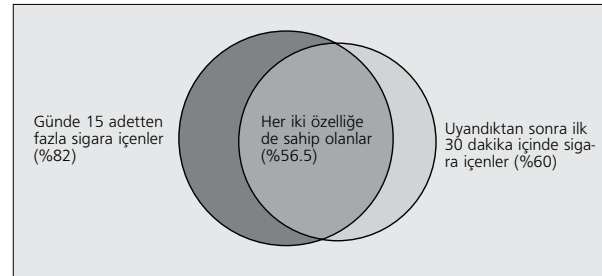
Ki-Kare değeri: 25.160; p değeri: 0.000

Sigara kullanan şöfürlerin 146'sı (%82.0) günde 15'ten daha çok sayıda sigara içmekte, 106 kişi (%60.0) ise sabah uyanınca ilk 30 dakika içinde sigara içtiğini belirtmektedir. Şöfürlerin yarısından çoğunda (%56.5) her iki özellik birden söz konusudur (Şekil 1). Bu durumda EMASH (European Medical Association on Smoking or Health) kriterlerine göre çalışma kapsamındaki şöfürlerin yarısından fazlası ileri düzeyde nikotin bağımlısı durumundadır.

Sigara içen şöfürler arasında bağımlılık düzeyinin oldukça yüksek olmasına karşılık sigara içen şöfürlerin yarısından fazlası (%54.8) sigarayı bırakmayı düşündüğünü %52.2'si ise daha önce sigarayı bırakmayı denediğini ifade etmiştir.

Çalışmaya katılan şöfürlerin yarısından fazlası (%55.2) taksidede sigara içilmesinin yasak olmasını desteklemekte, buna karşılık taksi şöfürlerinin üçte birlik (%33.2) bir bölümü ise bu yasaklamaya kesinlikle karşı olduğunu belirtmektedir. Şöfürler arasında başka kapalı ortamlardan adliye ve otobüs terminalerinde sigara içilmesinin yasaklanması konusuna büyük ölçüde katılım varken (%80.2 ve %73.6), kahvehanelerde ve özellikle içkili lokantalarda sigara kullanımının yasaklanması konusunda katılım daha düşük bulunmuştur (sırasıyla %41.5 ve %32.9). Yasaklamalar konusuna destek sigara içmeyenler arasında daha yüksektir (Tablo 4).

Taksi şöfürlerinden 158 (%57.0) kişi araçlarına binen yolcuların sigara içme isteği ile karşılaşmadığını söylemiştir. Yolcuların sigara içme isteği ile karşılaştığını belirten

Şekil 1. Taksi şöfürlerinin European Medical Association on Smoking or Health (EMASH) kriterlerine göre sigara kullanımı ile ilgili bazı özellikleri, Ankara, 2010

Tablo 4. Taksi şöfürlerinin bazı kapalı mekanlarda sigara kullanımının yasaklanması konusundaki destekleri, Ankara, 2010

Mekan	Sigara kullanımının yasaklanmasına destek (*)		
	Sigara içmeyenler	Sigara içenler	Toplam
Taksi	89.7	36.9	55.2
Adliye Sarayı	93.8	73.7	80.2
Otobüs terminali	90.6	64.6	73.6
Kahvehane	79.7	24.0	41.5
Lokanta	86.0	44.0	58.1
İçkili lokanta	67.2	16.6	32.9

(*) Kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum yanıtları

119 şoförün yarısından çoğu (%58.0) ise yolcuların bu isteğine itiraz etmediğini belirtmiştir. Yolcuların sigara içmesine izin verme sigara içen şoförlerde daha fazladır (%62.0 ve %50.0). Takside yolcu varken sigara içen 30 şoförün 17 tanesi (%56.7) ise yolculardan bu konuda uyarı aldığını ifade etmiştir.

Şoförlerin büyük bir bölümü (%88.1) takside sigara içilmesi durumunda uygulanacak cezanın miktarını doğru olarak bilmektedir. Bu konudaki doğru bilgi lise ve üniversite mezunu şoförlerde (%87.9) ilkokul mezunu şoförlere (%78.0) göre daha fazladır.

Çalışma sırasında 155 şoförün nefesinde karbon monoksit düzeyi ölçümü yapılmıştır. Sigara içmeyen şoförlerin nefesindeki karbon monoksit düzeyi ortalaması %4.3 (± 5.4) bulunurken sigara içenlerin nefesindeki karbon monoksit düzeyi ortalaması %23.6 (± 11.3) olarak saptanmıştır (Tablo 5). Sigara kullanmayanlarda %7'den yüksek değer hiç bulunmazken sigara kullananların hemen tamamında (%96.5) karbon monoksit düzeyi %8 ve üzerindedir. Günde içilen sigara sayısı arttıkça nefeste karbon monoksit düzeyi de paralel olarak artmaktadır ($R^2=0.498$; p değeri=0.000) (Şekil 2).

Taksi içinde sigara kullanım durumunu incelemek için yapılan değerlendirmede, gözlenen 900 taksiden 59'unda taksi içinde sigara içilmekte olduğu saptanmıştır. Sigara

içildiği gözlenen 59 taksiden 50 tanesinde yolcu yok iken şoför sigara içmiştir. İki takside sadece müşteri sigara içerken gözlenmiş, 7 takside de hem şoför hem de müşteri sigara içmiştir.

TARTIŞMA

Türkiye sigara kullanımının en yaygın olduğu ülkeler arasındadır. Küresel Yetişkin Tütün Araştırması (KYTA) sonuçlarına göre yetişkinlerde her üç kişiden birisi (%31.2) sigara içmektedir [1]. Önceki çalışmalarda şoförler arasında sigara kullanımının toplum geneline göre daha fazla olduğu saptanmıştır [3,6]. Bu çalışmada da Ankara'da çalışma kapsamındaki taksi şoförlerinde sigara kullanımı toplum genelinden iki kat daha yüksek (%63.2) bulunmuştur. Toplumda sigara kullanımının zararları oldukça iyi bilinmektedir. KYTA sonuçlarına göre yetişkinler arasında sigara kullanımının akciğer kanseri, kalp ve solunum sistemi hastalıkları ve felç gibi ciddi sağlık sorunları ile ilişkisi %95 dolayında bilinmektedir [1]. Sigara kullanımının zararlarının çok iyi bilinmesine rağmen sigara kullanımının halen çok yüksek olması dikkat çekicidir ve bilginin davranışa yansımamış olduğunu göstermektedir.

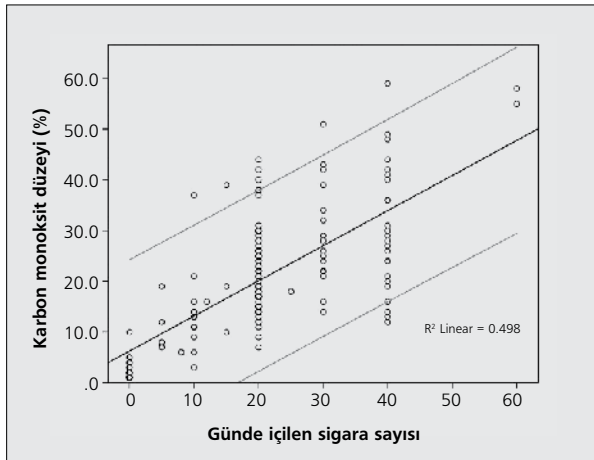
Türkiye'de tütün kontrolü çalışmaları uzun zamandan beri sürdürülmektedir. Bu konudaki ilk yasal düzenleme 1996 yılında yapılmış, 2008 yılında yasada yapılan değişiklikle ikram sektörü işletmelerinin yanı sıra ticari taksiler de sigara kullanımının yasaklandığı yerler kapsamına alınmıştır. Ancak bu yasa değişikliğinin uygulamaya girmesinden önce yapılmış olan Küresel Yetişkin Tütün Araştırması sonuçlarına göre yetişkinlerin %16.5'i toplu taşıma araçlarında sigara dumanına maruz kaldığını ifade etmiştir [1].

Bu çalışma verisinin toplandığı tarihten bir yıl öncesinden itibaren yasa ile taksilerde sigara içilmesi yasaklanmıştır. Öte yandan, çalışma kapsamındaki şoförlerin yarısından fazlası takside sigara içilmesinin yasaklanmasını desteklediğini ifade etmiştir. Sigara içmeyen şoförler arasında destek daha yüksektir. Bununla birlikte çalışma kapsamındaki taksi şoförlerinin üçte ikisi sigara içmektedir ve sigara içen şoförlerin %61.0'ı taksinin içinde sigara içtiğini belirtmiştir. Bu durumda bu çalışma sonucuna göre taksi şoförlerinin %39.0'ı taksi içinde sigara içtiğini söylemiş olmaktadır. Bazı taksilerde yolcuların da sigara içtiği dikkate alındığında taksilerin yarısına yakın bölümünde sigara içilmekte olduğu düşünülebilir. Bu bulgu da, yasanın taksilerde sigara kullanımını yasaklayan maddesine uyumun yeterli olmadığı anlamına gelmektedir.

Tütün kontrolü yasası sigara içilmesinin yasak olduğu yerlerde bu maddenin ihlali durumunda kişilere ceza verilmesi konusunda kolluk kuvvetlerine yetki ve görev vermiştir [5]. Günlük yaşamda çok sayıda trafik polisi trafik düzenini sağlamak amacı ile görev yapmaktadır. Bu çalışma sırasında polisler trafik kurallarının ihlali durumunda gerekli uyarı ve uygulamaları yapmaktadır. Benzeri uygulamanın sigara yasağının ihlali durumunda da yapılması çok yararlı olacaktır. Trafik denetimi ile görevli polislerin tütün kontrolü konusunda da yetkili ve

Tablo 5. Sigara içen, bırakmış olan ve sigara içmeyen taksi şoförlerinin nefesinde karbon monoksit düzeylerine göre yüzde dağılımı, Ankara, 2010

Sigara kullanımı	Karboksi hemoglobin düzeylerine göre dağılım (%)				Toplam	
	7 ve altı	8-14	15-21	22 ve üzeri	Sayı	Yüzde
Kullanıyor	3.7	18.5	26.7	51.1	135	87.1
Kullanmıyor	100.0	-	-	-	9	5.8
Bırakmış	90.9	9.1	-	-	11	7.1
Toplam	15.5	16.8	23.2	44.5	155	100.0

Şekil 2. Ölçüm yapılan 155 taksi şoföründe, nefeste ölçülen karbon monoksit düzeyi ile günde içilen sigara sayısı arasındaki doğrusal ilişki (%95 güven aralıkları, alt ve üst çizgi olarak gösterilmiştir; R^2 değeri: 0.498; p değeri: 0.000)

görevli oldukları konusunda bilgilendirilmesi ve taksilerde sigara içilmesi durumunda gerekli uygulamayı yapmasının sağlanması taksilerin sigara dumanından arındırılması bakımından çok yararlı olacaktır. Esasen taksi şoförlerinin yarısından çoğunun takside sigara kullanımının yasaklanmasını destekliyor olması uygulamada başarıyı artırıcı önemli bir noktadır. Taksiciler Odası ile işbirliği halinde taksi şoförlerinin eğitiminin yapılması da bu bakımdan önemlidir. Bu eğitimlerde şoförlere, takside sigara kullanımının yasaklanmasının kendi sağlıkları açısından sağlayacağı yararların yanı sıra konunun ekonomik yönünün açıklanması da yarar sağlayacaktır. Öte yandan takside yolcu varken sigara içen şoförlerin yarısından fazlasının yolcular tarafından uyarılmış olması, yolcuların bu yöndeki duyarlılığını göstermesi açısından önemlidir.

Taksilerde yalnız şoförler değil yolcular da sigara içebilmektedir. Böyle bir durumda şoförlerin sigara içmek isteyen yolcuya engel olması gerekmektedir. Ancak Türkiye 16 milyon yetişkin kişinin sigara içtiği bir ülkedir ve taksilerde sigara içilmesi 2008 yılı Mayıs ayından itibaren yasaklanmıştır. Önceki yıllarda herhangi kısıtlama olmaksızın yolcular taksilerde sigara içebilmektedir. Bu yüzden takside sigara içme yasağına uyum bakımından güçlük yaşanabilmektedir. Öte yandan sadece Ankara'da onbin dolayında taksinin çalışmakta olduğu dikkate alındığında uygulamanın yaygınlaştırılması da güç olmaktadır. Ayrıca polisler arasında da sigara kullanımının yaygın olması, polislerin bu konudaki yaklaşımlarını etkileyebilir.

Sigara kullanımının yasak olduğu diğer bazı mekanlardaki yasaklamalar konusunda şoförlerin görüşü genel olarak destekleyici yönde olmakla birlikte, alkollü içki servisi yapılan restoranlarda sigara içilmesinin yasaklanması konusundaki desteğin daha düşük olduğu görülmüştür.

Şoförlerin nefesinde karbon monoksit ölçümü yapılmış, sigara içen şoförlerde karbon monoksit düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Beklendiği gibi karbon monoksit düzeyleri, içilen sigara sayısı ile bağlantılı olarak artmaktadır.

Bu çalışmadan elde edilen bulgular, araştırmanın yöntemi açısından ne Ankara ilindeki ne de Çankaya ve Altındağ ilçelerindeki taksi şoförlerine genellenemez. Ancak, Ankara'nın iki önemli merkezi olan Ulus ve Kızılay meydanlarını barındıran söz konusu iki ilçedeki taksi duraklarına kayıtlı azımsanmayacak sayıda taksi şoförü ile görüşülmesi, tanımlayıcı tipte bir epidemiyolojik çalışma olmasına rağmen, bu çalışmanın bulgularının dikkate değer olduğunu düşündürmektedir.

Geçerliliği ve güvenilirliği belirlenmiş bir tutum ölçeğinin kullanılmaması bu araştırma için bir diğer kısıtlılık olarak dile getirilebilir. Bu çalışmada, belirtilen mekanlarda sigara yasağını nasıl karşıladıkları "bu yasağa kesinlikle katılıyorum"dan, "kesinlikle katılmıyorum"a beşli Likert ölçeği ile değerlendirilmiştir. Çok somut bir olay karşısında aldıkları tutum sorulmasına rağmen, yukarıda sözü edilen kısıtlılığın sonuçları yorumlarken dikkate alınması uygun olacaktır.

Sonuç olarak, Ankara'da Altındağ ve Çankaya ilçelerinde bazı taksi duraklarında çalışmakta olan toplam 277 taksi şoförünün, taksilerde sigara kullanımının yasaklanması ile ilgili tutum ve davranışlarının değerlendirildiği bu çalışmada, şoförlerin üçte ikisinin sigara kullanmakta olduğu ve sigara kullanan şoförlerin de üçte ikisine yakın bölümünün takside sigara içtiği saptanmıştır. Bu durumda şoförlerin ifadesine göre, taksilerin yüzde 39'unda sigara içilmektedir. Şoförlerin yarısından çoğunun, takside sigara içmek isteyen yolcunun bu isteğine izin verdiği, buna karşılık takside yolcu varken sigara içen şoförlerin de önemli bölümünün yolcu tarafından uyarıldığı saptanmıştır.

Taksilerin sigara dumanından arındırılmasının sağlık ve ekonomik yönden yararlı sonuçları hakkında şoförlerin eğitilmesi, polislerin de 4207 sayılı yasa hükümlerinin uygulanması bakımından etkili denetim yapmasının sağlanması gerekmektedir.

Çıkar Çatışması

Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

KAYNAKLAR

1. Global Adult Tobacco Survey, Ministry of Health, Turkey, Publ. No. 803, Ankara, 2008.
2. Yürekli A, Önder Z, Elibol M, ve ark., Türkiye'de Tütün Ekonomisi ve Tütün Ürünlerinin Vergilendirilmesi, Uluslararası Tüberküloz ve Akciğer Hastalıkları ile Mücadele Derneği, Paris, 2010.
3. Bilir N, Doğan B, Yıldız AN, Assessing Tobacco Control Strategies in Turkey, Final Project Report, International Development Research Center, Ottawa, Canada, 2003.
4. Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesi, DSÖ, 2003.
5. Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesi Hakkında Kanun (No 4207), 26 Kasım 1996 (değişiklik: 5727 sayılı Kanun, 3 Ocak 2008).
6. Yıldız AN, Karadağ O, Gonen MO, et al. Knowledge and Attitude of Taxi Drivers on The New Legislation for Smoke-free Taxis: An Occupational Health Perspective. Pak J Med Sci 2010;26:111-6.